

(Pompiliu Constantinescu e exponențial, în această privință), la comportamentele “deviante”, ce vădesc vocație a compromisului (Mihail Sadoveanu, G. Călinescu, Tudor Arghezi etc.). Paradoxal e cazul lui George Enescu, cel care, după o perioadă de “neutralitate” devine, pentru o anumită perioadă, șef al secției muzicale a ARLUS. Fascinația puterii, a inserției în sferele politicii e cea care conduce, în fond, la demisiile morale, la “trădarea” intelectualilor, a celor care au făcut din adaptabilitatea la demagogie un mijloc pentru a asimila maximum de beneficii. Nu întâmplător, specia “adaptabililor” e mult mai bine reprezentată, în epocă, decât cea a “rezistenților” sau a “consecvenților”.

Discursul istoric decomplexat al lui Lucian Boia, analizele sale metodice, documentate, demistificatoare, conduc la asamblarea unor imagini veridice ale intelectualității românești din anii 1930-1950, imagini ce străbat, fără grație, cu mișcări adesea grotești, culoarele istoriei, într-un tablou de epocă reconstituit cu minuție și cu simț al proporțiilor, cu știința detaliului revelator și cu dozajul adecvat al accentelor etice.

Iulian BOLDEA

Angela Bidu-Vrânceanu
(coord.) *Terminologie și terminologii*,
Editura Universității București, 2012

Apărut la Editura Universității din București, recentul volum *Terminologie și terminologii* II, coordonat de Angela Bidu-Vrânceanu este o continuare a studiilor de *Terminologie I* (volum apărut în aceeași

editură, în 2010) și o reflectare a preocupărilor actuale ale distinsului lingvist de la Universitatea din București. Partea I, *Terminologia, interpretări și reinterpretări*, abordează din perspectiva orientărilor contemporane în terminologie (orientarea cognitivă, teoria descriptiv-lingvistică), aspecte privind comunicarea specializată. Dacă în volumul din 2010, preocuparea autoarei era să identifice modalitățile de exprimare și desemnare ce asigură accesul la sensurile specializate, cercetarea din 2012 este deosebit de valoroasă prin „perfectarea orientărilor teoretice și metodologice din domeniu»(Angela Bidu-Vrânceanu, Cuvânt înainte), ca și prin analiza unora dintre terminologiile românești ce reflectă fundamentele teoretice ale cercetării: *Terminologia matematică – analiză lexicală și discursivă* (Alice Toma), *Termeni din marketingul economic* (Roxana Ciolăneanu), *Termeni din medicină* (Camelia Săpoi), *Terminologia sociologică* (Cristina Niculescu-Ciocan), *Termeni din economie* (Elena Museanu), *Termeni din meteorologie* (Victoria Andreea Grigore), *Termeni forestieri* (Gabriela Biriș), *Termenii din comerțul electronic* (Maria Coancă), *Termenii din marketingul politic* (Monica Oancea Marian). De pe pozițiile orientării descriptiv-lingvistice (orientarea interesează atât lingvistica, cât și terminologia cognitivă), autoarea pune în valoare rolul fundamental al lingvisticii în terminologie, relevant pentru termenii exprimați prin semne lingvistice din perspectiva lexicului general, dar și din perspectiva lexicului specializat. Analiza semnificativului (aspect aflat în atenția terminologiei cognitive) vizează,

modalitățile de exprimare specifice, fie ca unități simple, fie ca unități complexe» (Rolul lingvisticii în terminologie, p.18), pe când analiza semnificatului are un rol decisiv în „terminologia descriptiv-lingvistică, pentru a arăta în ce măsură este satisfăcută condiția preciziei sensului specializat, obiectiv prioritar în comunicarea de acest tip» (ibidem). Conceptul de „variație în sincronie» este aplicabil atât *termenilor în uzaj* cât și *variațiilor* acestor termeni, în funcție de anumite nivele (lexicul specializat, relația lexicului specializat cu lexicul comun etc). Valoarea cărții este dată de originalitatea a numeroase alte concepte, ce reprezintă tot atâtea direcții viitoare de cercetare pentru specialiștii din domeniu: în prelungirea studiilor anterioare (Bidu-Vrâncanu 2010: 141-239) autoarea propune o abordare diacronică a terminologiei, paralel cu abordarea sincronică: „variația cognitivă, denominativă este prioritară și are diverse reflectări atât în sincronie cât și în diacronie»(v. Considerații generale, p.18). Pornind de la premisa lui Gaudin („schemele cognitive și lingvistice sunt fundamental deschise», Gaudin 2003: 62,72,73) Angela Bidu-Vrâncanu situează - „interdependent între sincronie și diacronie» - studiul „dinamicii conceptual-semantice” a unor termeni sau terminologii.

Sunt stabilite raporturile de interdisciplinaritate dintre terminologie și *lingvistica generală*, dintre terminologie și *filozofia limbii* (raportul a determinat „evoluții doctrinare»și „regăsirea unor fapte de limbă»), dintre terminologie și *lexicologie, semantică*. Acest ultim raport

este relevant în „comparația dintre limbi și stabilirea specificului semantic și terminologic» (v. *Disciplinele lingvistice implicate în terminologie*, p.20). Studiul semantic oferă permite să se ajungă „la o terminologie diferențială și comparativă» - remarcă autoarea. Rolul *Lexicografiei* în terminologie este dat de faptul că ambele sunt ramuri ale „lingvisticii aplicate». *Pragmatica* și *sociolingvistica* sunt alte două discipline de interferență cu domeniul terminologiei, contribuind - prin rolul diferitelor „tipuri de contexte», ca și prin conceptele utilizate (emițător/ receptor, căile de comunicare) - la diferențierile „textelor cu grad de specializare terminologică»(v. p.22). Contribuția *Pragmaticii* este fundamentală și „în analiza relațiilor dintre lexicul specializat și lexicul comun»(ibidem), relații bidirecționale: pe de o parte, extinderea „naturală» a unor termeni „de interes general»- determinată de factori extralingvistici- pe de altă parte, extinderea lexicului specializat dincolo de comunicarea dintre specialiști, fenomen pe care autoarea îl numește „vulgarizare științifică».

Un subcapitol inedit este acordat orientării descriptiv-lingvistice în terminologie (p.26-32), exhaustiv în abordare, documentat, savant, cu o logică impecabilă a argumentației, ce caracterizează metoda de cercetare a lingvistului. Aserțiunea de la care autoarea pornește este că analiza paradigmatică, identificarea univocității, a relațiilor semantice (polisemie, sinonimie, antonimie, hiponimie) „nu poate face abstracție de textele și contextele relevante pentru termenii unui domeniu»

(v.p.26). De aici derivă cele două nivele ale analizei descriptiv-lingvistice: „unul privește termenul și sensul specializat, studiat cu precădere *la nivel paradigmatic* și delimitează *orientarea lexicală (semasiologică)* în terminologie. Cel de-al doilea palier are în vedere aspecte mai complexe ale utilizării reale a termenilor, reunite în orientarea *textuală (sau discursivă)*»(p.26). „Variația termenilor» și a sensurilor specializate este condiționată de text și/sau de context. În tradiția studiilor lui Merji (Merji 2006), autoarea conceptualizează noțiunea de *context* din trei perspective: dintr-o perspectivă generală – contextul este „vecinătatea care precede sau urmează o unitate determinată»; dintr-o perspectivă conceptual-semantică – se impune „necesitatea ca termenii dintr-un context dat să fie „convergenți sau complementari»; dintr-o perspectivă metodologică, relevantă este „gruparea contextelor în care apare un anumit termen»(v.p.30).

Noutatea volumului este dată și de alte câteva capitole, dintre care, *Orientări complexe în terminologia descriptiv-lingvistică (lexicale și textuale)* (p.33-49) cuprinde subcapitolele „Metafora terminologică» și „Neologia semantică în lexicul specializat».Perspectiva de abordare este descriptiv – lingvistică și cognitivă. Premisa de la care studiul metaforei pornește este că definiția metaforei terminologice „nu se poate limita la analogiile cu metafora artistică».Termeni creați „prin transferul fie din lexicul comun în lexicul specializat, fie dintr-un domeniu în altul al lexicului specializat»(v.p.33)

metaforele terminologice au o „funcție denominativă și / sau referențială».Din acest considerent, metafora terminologică interesează crearea de noi termeni, adică „terminologia lexicală», dar prin restricționările deosebit de complexe impuse de context, metafora implică și aspectele „terminologiei textuale». Unitățile polilexicale („metafore polilexicale») – specifice terminologiilor mai noi, formate prin interdisciplinaritate - sunt un „rezultat al metaforelor denominative». *Analogia* (conferă metaforei terminologice „transparență»), *transferul* („pentru metaforele terminologice, analiza trebuie să aibă în vedere atât transferul de domenii, cât și modificările semantice, cea de-a doua condiție fiind subordonată celei dintâi») sunt două condiții pe care metafora terminologică trebuie să le îndeplinească.„Neologia semantică în lexicul specializat» reprezintă un alt subcapitol novator al volumului *Terminologie și terminologii II*, aspect care vine să completeze ideea de „interdependență» dintre terminologia descriptivă și lingvistică. Complexitatea abordării „neologiei semantice» decurge din mecanismul de bază al acesteia, polisemantizarea (polisemia),dezvoltată prin diverse analogii (metafore, metonimii)», cu o variație semantică marcată „atât pe axa paradigmatică (prin noi semne), cât și pe axa sintagmatică (care condiționează atât textual, cât și contextual noul sens)»(v. pp. 40-41).În consecință – consideră autoarea - „sunt necesare atât criteriile lingvistice cât și cele extralingvistice pentru interpretarea noului sens»(p.41). *Neologia semantică*

„este legată de actualitate ca o noțiune mobilă care se diferențiază de *schimbarea semantică*». *Criteriul extralingvistic* are consecințe asupra „interpretării neologiei / schimbării semantice», luându-se în considerare, în acest sens, „*evoluția conceptuală* a unor termeni utilizați de-a lungul unei perioade îndelungate» (v.p.42).

Sub același semn al noutății conceptuale se situează abordarea „deliberat” diacronică propusă în *Rolul lingvisticii în terminologie - variația diacronică*. Prin studiul alternativ - sub aspectul metodei (diacronic/ sincron în terminologie) autoarea realizează - valorificând propriile aserțiuni formulate în studiile anterioare (v. Bidu-Vrânceanu, 2010), cercetând lucrările mai vechi și mai noi din literatura de specialitate românească (Ursu 1962; Șăineanu 1870; Chivu 1980-1981 etc) și europeană (Cabre 1998; Depecker 2002; Gaudin 2003; Sakno 2011 etc) – o cercetare unitară, cu impact de durată în studiul terminologiei românești. Perspectiva diacronică de cercetare în Terminologie este relevantă în situații solid susținute teoretic și practic: în stabilirea „originii și a modului de formare a termenilor», în cazul introducerii unor „detalii social-istorice», parțial, în analiza „conceptual-semantică a termenilor», în cazul studierii „mobilității denominative, corelată cu un studiu contrastiv (franceză/ germană)» (v.p.50). În același loc sunt invocate: „o diacronie a studiilor terminologice» (v. p.51), „împrumuturile din lexicul comun” (v. p.56), studiul „decalajului dintre planul expresiei și

planul-conținutului” (v. p.57), analiza conceptual-semantică evolutivă etc.

Partea a II-a a volumului este o ilustrare analitică - aplicată pe terminologiile românești - a conceptelor teoretice formulate de Angela Bidu-Vrânceanu în prima parte a cărții. Sunt aserțiuni susținute de tineri cercetători, doctoranzi, în studii de mare probitate științifică, dintre care putem enumera: „variația terminologică în diacronie» (Alice Toma), „variația terminologică în Dicționare» (Roxana Ciolăneanu), „terminologia lexicală și terminologia textuală» (Elena Museanu) etc. Investigarea lingvistică a terminologiilor pe care Angela Bidu-Vrânceanu o propune nu poate să aducă decât un salt științific major și de lungă durată unei culturi/ unei limbi, studiului terminologiilor românești (și nu numai !) etc. Pe lângă noutatea conceptelor, metoda originală de abordare a unui domeniu atât de complex, ceea ce impune volumul *Terminologii II* este profunzimea și limpezimea gândirii, erudiția lingvistului de vocație, eleganța formulării, stilul elaborat etc

Doina BUTIURCĂ

**Laurențiu Blaga, „Guga”,
Editura UartPress, Tg. Mureș, 2012**

La trei decenii de la moartea lui Romulus Guga, personalitatea și opera poetului, prozatorului și dramaturgului de al cărui nume se leagă reînființarea la Târgu-Mureș a seriei noi a revistei